

A közös halászati politika (KHP) reformja – Átruházható halászati koncessziók

Miért javasolja a Bizottság az átruházható halászati koncessziók bevezetését?

A KHP nem tudta megoldani a túlzott kapacitás problémáját. 1994 és 2013 között 2,73 milliárd eurót költünk a halászhajók selejtezésére, azonban a jelentős kiadások ellenére évente mintegy 3%-kal tovább nő a halászati kapacitásunk. A túlzott kapacitás kezelésére irányuló korábbi politikák (többéves orientációs programok, belépési-kilépési arányok, a maximális flottaméret megszabása, nyilvános selejtezési tervek) egyike sem működött. A Számvevőszék megkérdőjelezi annak létjogosultságát, hogy az adófizetők pénzét a túlzott kapacitás kezelésére fordítsuk. A fentiek alapján a Bizottság azt javasolja, hogy méríteni kell azokból a pozitív tapasztalatokból, amelyeket több tagállam az átruházható halászati koncessziókhöz hasonló rendszerek alkalmazása során szerzett. Nemzetközi jelentések arra utalnak, hogy az átruházható halászati koncesszió különböző formái „megállítják, sőt visszafordítják... a [halászat] általános összeomlását” (Costello et al., 2008), és ösztönzik a gazdasági növekedést (Világbank és az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete [FAO], 2008).

A megfelelő módon kialakított átruházható halászati koncessziók hatékony eszközt jelenthetnek a hajótulajdonosok számára ahhoz, hogy a piaci folyamatokhoz igazodva tervezzék meg halászati tevékenységüket, kirakodják az összes fogást és megtervezzék beruházásaikat. Arra is lehetőséget nyújtanak, hogy a halászok pénzügyi kompenzáció ellenében elhagyják az iparágat. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az átruházható halászati koncessziókhöz hasonló rendszerek növelik a piaci szereplők felelősségtudatát, és lehetővé teszik a visszadobott halmennyiség csökkentését.

Mit javasol a Bizottság?

2014-től kezdődően a tagállamoknak – szigorú alapelvek betartása mellett – kötelezően be kell vezetniük az átruházható halászati koncessziókat. Először, a tengeri erőforrások közjavak és azok is maradnak. Az átruházható halászati koncessziók nem jelenthetnek a tengeri erőforrásokra vonatkozó tulajdonjogokat, csupán korlátozott időre szóló használati jogokat ruháznak tulajdonosukra az erőforrások kiaknázására vonatkozóan. Az érvényességi idő lejárta után az átruházható halászati koncesszió visszazár a tagállamra, amely ugyanazon vagy más kiosztási feltételek mellett szabadon újból kioszthatja azt. Másodszor, az átruházható halászati koncessziók értékesítésére, bérbeadására vagy -vételére, illetve cseréjére csak szigorú feltételek mellett kerülhet sor, mivel csak a lajstromozott és aktív hajók tulajdonosai vásárolhatnak átruházható halászati koncessziókat engedéllyel rendelkező és aktív hajón történő felhasználás céljából. Harmadszor, tekintettel kell lenni a viszonylagos stabilitás elvére. Negyedszer, a tagállamoknak vissza kell vonniuk az átruházható halászati koncessziókat, ha a hajótulajdonos súlyos jogsértést követ el, valamint ötször, kvótákat és átruházható halászati koncessziókat kell fenntartaniuk az új halászok számára, akik halászati tevékenységet kívánnak kezdeni.

A fenti öt alapelv tiszteletben tartása mellett a tagállamoknak nemzeti szinten átruházható halászati koncessziókat kell bevezetniük kötelező rendszerben a teljes kifogható mennyiség és kvóta vagy a halászati erőfelfejtési korlátozások hatálya alá tartozó összes faj, 12 méternél hosszabb valamennyi hajó, valamint a vontatott halászeszközzel rendelkező összes hajó tekintetében. Az átruházható halászati koncessziók csak a tagállamok által a hajótulajdonosok számára kiosztott és meghatározott időre szóló használati jogokat jelentik. Ezek a koncessziók az adott halállományra vonatkozó nemzeti kvóta rögzített százalékos arányát képviselik. A

halászati erőkifejtés rendszere alá tartozó területeken, például a Földközi-tengeren, az átruházható halászati koncessziók vonatkoznának az erőkifejtés kiosztására. A nem uniós kvóta vagy erőkifejtési rendszer alapján szabályozott, illetve a harmadik országgal kötött fenntartható halászati megállapodás hatálya alá tartozó halászati lehetőségek nem tartoznak bele az átruházható halászati koncessziók rendszerébe.

Hogyan fog történni a kvóták és az átruházható halászati koncessziók kiosztása?

A javaslat rugalmasságot irányoz elő a tagállamok számára, a Bizottság azonban a következőket részesítené előnyben: a tagállamok határozzanak meg nemzeti vagy regionális prioritásokat annak érdekében, hogy a nemzeti kvóták bizonyos százalékát a kisüzemi flottának osszák ki. A kvóták fennmaradó részének kezelése az átruházható halászati koncessziók alapján történne. A tagállamoknak az érdekelt felekkel együtt kell kialakítaniuk az átruházható halászati koncessziók nemzeti rendszerét, mivel a velük való szoros együttműködés biztosítaná, hogy az átruházható halászati koncessziók nemzeti rendszere igazodjon az érintett tagállamra vonatkozó sajátosságokhoz, és azt elfogadják az érdekelt felek. Az átruházható halászati koncessziók rendszerének kialakításakor a tagállamoknak és az érdekelt feleknek előnyben kell részesíteniük a halásztól függő part menti közösségeket, a környezetbarátabb halászati módszereket és a kisüzemi flottákat. A kvóták vagy az átruházható halászati koncessziók legfeljebb 5%-át az új belépők számára kell elkülöníteniük. A tagállamoknak és az érdekelt feleknek tehát a rendszer alkalmazásával azokat a halászati módszereket kell előnyben részesíteniük, amelyeket akár társadalmi, akár környezetvédelmi okokból megfelelőbbnek tartanak. Az átruházható halászati koncessziókat Dánia például a part menti közösségek támogatására használta fel oly módon, hogy 10%-kal növelte a 17 méternél rövidebb hajók közösleges tőkehalra és nyelvhálra vonatkozó kvótáját.

Milyen óvintézkedéseket léptethetnek életbe a tagállamok?

Az átruházható halászati koncessziók rendszerét alkalmazó tagállamokban szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a rendszer megfelelő kialakításával elkerülhetők a kockázatok. Ezért a rendszer kialakításánál a tagállamoknak és az érdekelt feleknek ügyelniük kell arra, hogy az átruházható halászati koncessziók rendszere ne tegye lehetővé a spekulációt vagy az olyan helyzetek kialakulását, amelyek károsak a halásztól és az ahhoz kapcsolódó tevékenységektől függő régiók számára. Szigorúan szabályozniuk kell továbbá az átruházható halászati koncessziók rendszerét, és gondoskodniuk kell arról, hogy a tagállamok hatóságai mindig cselekedni tudjanak annak biztosítására, hogy az átruházható halászati koncessziók tulajdonosai betartsák a szabályokat. Ennek érdekében a tagállamoknak különböző intézkedéseket kell bevezetniük, például:

- a kisüzemi halászat (a 12 méter hosszúságot el nem érő, passzív halászeszközzel rendelkező hajók) kizárása annak biztosítására, hogy ennek a fontos szegmensnek a halászati jogait ne értékesítsék a nagyobb hajók számára,
- a túlzott koncentráció megelőzése azáltal, hogy nem engedik, hogy túl sok halászati jog kerüljön mindössze néhány hajótulajdonos kezébe. Ehhez meg kell határozniuk, hogy egy adott erőforrásnak legfeljebb hány százaléka kerülhet egy adott hajótulajdonos használatába,

- a nemzeti kvóták egy részének fenntartása a kisüzemi flottáktól függő part menti közösségek számára,
- a belső különleges halászatokra történő átruházhatóság korlátozása (pl. a fehérhúsú halfajokra vonatkozó koncessziók tulajdonosai csak egymás között kereskedhetnek ilyen koncessziókkal, nyíltvízi halfajokra vonatkozó koncessziók tulajdonosaival nem).

Eltűnnek-e a kisüzemi flották Európa part menti régióiból?

Nem, mert a tagállamok mentesítik őket az átruházható halászati koncessziók hatálya alól. Ez azt jelenti, hogy az Unió területén a hajók 60%-a tartósan kívül kerülhet az átruházható halászati koncessziók rendszerén. Dániában például a 6–10 méter hosszú hajókat magában foglaló kisüzemi szegmenst az átruházható halászati koncessziók rendszerén kívül kezelik, és az adott szegmens a dán flotta többi részéhez képest jóval kisebb mértékben csökkent.

Hogyan tudják kezelni a termelői szervezetek az átruházható halászati koncessziókat?

Számos tagállamban a termelői szervezetek összekapcsolják tagjaik kvótáit. Felügyelik a kirakodások felhasználását és forgalmazását, valamint a kvótafelhasználás irányítása érdekében cseréket bonyolítanak le más termelői szervezetekkel. Irányíthatják továbbá az átruházható halászati koncesszióknak a tagjaik közötti értékesítését, illetve bérbevételét vagy bérbeadását is. A több tag átruházható halászati koncesszióinak a termelő szervezet általi közös kezelése lehetővé teszi a valós idejű cserét és a termelés megfelelő tervezését. Ezenkívül a halászközösségek bevételi forrásként gyakran támaszkodnak mind a halászati, mind a feldolgozó ágazatra. Ezeknek a vállalkozásoknak az olyan szakmaközi szervezeteken keresztül történő összefogása, amelyek közösen kezelik tagjaik összekapcsolt átruházható halászati koncesszióit, előnyös lehet a halászközösségek számára.

Mi várható az uniós flotta konszolidációja szempontjából?

Az átruházható halászati koncessziók több tagállamban elősegítették a flotta ésszerűsítését. Dániában 2003-ban vezették be az átruházható halászati koncessziók rendszerét a nyílt tengeri flottára vonatkozóan, amely azóta 50%-kal csökkent. A mélytengeri flottára vonatkozóan 2007-ben vezették be az átruházható halászati koncessziók alkalmazását, és az azóta eltelt időszakban a flotta mérete 30%-kal csökkent. A nyereség mindkét szegmens esetében növekedett. Észtország 2001-ben vezette be az átruházható halászati koncessziók rendszerét, és 2009-re flottája megközelítőleg 40%-kal zsugorodott. Spanyolországban az úgynevezett Gran Sol flotta 1992 és 1997 között 30%-kal csökkent az átruházható halászati koncessziók használatának köszönhetően.